

הקדמה

מִרְן הֶרֶב זצ"ל כֵּתָב (אֲדָר הַיָּקָר, מֵעַט צָרִי) כִּי מִיַּעוֹט הָעֵבֹדָה שֶׁל הַכִּנְסָה הַמַּחֲשֹׁבוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁל כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּעֵנֵינִי אֲמוֹנוֹת וּדְעוֹת אֶל מְקוֹם אֶחָד, לְהַפְרִיָּה וּבִטּוֹשׁ הַמּוֹלִידִים נִיצוּצוֹת דְּעָה וְאֲמוֹנָה, גֶּרֶם שֶׁמַּחֲשֹׁבוֹת הַתּוֹהוּ וּבְהוּ עָלוּ כַּעֲבֵי חֶשֶׁךְ וְהִבִּיאוּ אֶפִּילָה לְעוֹלָם. אֶפִּילָה שֶׁל בְּעֵרֹת שֶׁעֲלָלָה לְהַגְשָׁמָה וּמַחֲשֹׁבוֹת גִּסוֹת בַּדְּבַר הָאֲלוּקוֹת, וְאֶפִּילָה שֶׁל רִיק וְעֵנִי כַּפִּירָה, שֶׁל עוֹלָם בְּלֹא חוֹם וְאוֹרָה אֲלוּקִית.

בְּעוֹלָם הַהֲלָכָה הַדְּבָרִים הַסֵּתֵכְמוּ יָפָה. מִיָּמֵי הַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים עַד סִיכוּמָה שֶׁל מִסַּכְתַּת הַהִידִיּוֹת בַּחֲתִימַת הַתְּלָמוֹד, עוֹבֵר דֶּרֶךְ תְּקוּפַת הַגְּאוּנִים וְהָרָאשׁוֹנִים פְּרִשְׁנֵי הַמַּסְקָנוֹת הַהֲלַכְתִּיּוֹת שֶׁל חז"ל, בְּמִידָה נִיכְרַת נִסְתִּימָה הַתְּקוּפָה בַּחֲתִימַת הַהֲלָכָה הַמַּעֲשִׂית בִּיָּמֵי מִרְן הַשׁו"ע, וּמֵאֵז וְעַד יָמֵינוּ יִשְׁנֵם עֲבוֹדוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לְמִצִּיאוֹת הָאֲקָטוֹאֲלִית וַיִּחַס הַהֲלָכָה לָהּ. גֵּאוּן הַהֲלָכָה שֶׁבְּדוֹרֵנוּ מִרְן הַגְּר"ע יוֹסֵף זצ"ל זָכָה לְעֵרוֹךְ בִּיָּמֵי חַיָּו מַעֲיֵן עֲבוּדָה מִסַּכְמַת שֶׁל הַדִּיּוּנִים הַהֲלַכְתִּיִּים שֶׁנַּעֲרָכוּ מִיָּמֵי הַשׁוֹלְחָן עֵרוֹךְ (בִּיַּחּוּד בַּחֲלָק אֹרַח חַיִּים), וְהִגִּישׁ לָנוּ הַכֹּל מִתּוֹקֵן לְסַעוּדָה. וְעַם כִּי אֲפָשֶׁר לְהַתּוֹכַח עִם מַסְקָנוֹתֵינוּ, הַמְּגַמָּה הַהֲלַכְתִּית הַמַּעֲשִׂית וְכִינּוּסֵי הַדְּעוֹת וְסִיכוּמָם, הוֹלְכִים וְנַעֲשִׂית בְּרוּרִים וּמוֹצָקִים - אוֹלֵי לְקִרְאָת כִּינּוּנָה שֶׁל הַסְּנֵהֲדָרִין שֶׁמִּשְׁמֵם תְּצַא הַהוֹרָאָה לְעוֹלָם, בְּמַהֲרָה בִּיָּמֵינוּ.

שׁוֹנָה לְגַמְרֵי גוֹרְלוֹ שֶׁל הָעֵיּוֹן הָאֲמוּנִי, כִּפִּי שֶׁהוֹרְנוּ מִרְן הַרְאִי"ה קוֹק זצ"ל בַּכֹּמָה וְכֹמָה מִסְפָּרָיו. עֲבוּדָה שֶׁל כִּינּוּס כָּל הַמַּקּוּרוֹת הָעֵיּוֹנִיִּים וְהָאֲמוּנִים אֶל מְקוֹם אֶחָד, לְשֵׁם הַהִידִיּוֹת בְּכָל הַחֲזִיתוֹת וּבְכָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְפִלְגוֹתֵיהֶם - מִמְּדֻרְשֵׁי חז"ל וְדַבְרֵי הַגְּאוּנִים; הָרָאשׁוֹנִים בְּעֵלֵי הַמַּחְקָר וְשִׁיקוֹל הַדְּעוֹת וְחִסְדֵי אֲשַׁכְּנוּ הַקְּדֻמוּנִים; חֲכָמֵי אֲטִלְיָה שֶׁלֹּאֲחֵר גְּרוּשׁ סִפְרָד וְחֲכַמַּת יְהוּדוֹת פּוֹלִין וְלִיטָא, הַמְּקוּבָלִים הַצְּפִתִּיִּים לְמַחֲלָקוֹתֵיהֶם, בְּעֵלֵי הַחֲסִידוֹת הַחֲדָשָׁה, תְּלַמִּידֵי הַגְּר"א, וְתוֹרַת מִרְן הֶרֶב זצ"ל וְתַלְמִידָיו - כָּל אֵלּוּ נִדְמָה שֶׁמַּעוֹלָם לֹא נִכְנָסוּ לְבֵית מְדֻרָּשׁ אֶחָד בְּאוֹפֵן שִׁיטְתִּי לְעֵרוֹךְ אֶת דְּבָרֵיהֶם אֶחָד לְמוֹל אֶחָד, לְהוֹצִיא דְּבָרִים בְּרוּרִים וּמְסוּכָמִים בְּעֵנֵינִי הָאֲמוֹנוֹת וְהַדְּעוֹת.

שְׁתֵּי מַסְקָנוֹת יֵשׁ לְמִצִּיאוֹת הַדְּוִיָּה הַזֹּו. כַּפִּירָה מֵחַד - שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינן הֲלָכָה וְאֵינן מִי שִׁיּוּרָה דְּעָה וַיִּבִּין שֶׁמוּעָה, הַרוּצָה יִכּוֹל לְקַפּוֹץ וְלְהוֹרוֹת הֲלָכָה וּבוֹוֹדָאֵי כִּבֵּר יִמְצָא עַל מָה לְהִסְתַּמֵּךְ. מֵאִידֶךָ - כְּשֶׁהַשׁוֹרוֹת רּוֹפְפוֹת, לְפַעְמִים הָרוּחַ הַיִּשְׂרָאֵלִית הַחֲפָצָה בְּקִיּוּמָה, מִכְּרַחַת אֶת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל עֵינֵי הָעִידָה לְגֹזֵר - כִּךָּ הִיא דְּרַכָּה

של תורה, כך ולא אחרת, מה שיצר את המושג "דעת תורה" כפי שהוא מתפרש וזויף בימינו.

גם ההסתמכות על גדולי דורות, מסכמי תקופות, כמו האר"י ז"ל, הבעש"ט, הגר"א ומרן הרב קוק זצ"ל, אינה אלא ברירת מחדל לחדלות אישית. הרי הדברים הרבה פעמים מוקשים, ואם מר אמר חדא, לרוב ימצא מאן דהו מאן דאמר אחרת. וכשאין הלכה ודיון ברורים כל אחד הוא 'מאן דאמר' ובייחוד בתקופה בה רוח הפלורליזם שולטת.

מציאות זו הצקתני זה זמן רב. בלשתי וחיפשתי בין הספריות השונות, כמעט ולא מצאתי עבודות מסכמות בצורה של הידיינות ובטוש הדעות השונות אלו לעומת אלו - כדרך שחכמי ההלכה עושים, ע"מ להגיע למסקנה. גם כשכבר היו מי שעשו זאת, הייתה הסקירה דלה והסתכמה בדעות היותר מפורסמות. לצערי וגם לחרדתי גיליתי עם הזמן שהיחידים שעוסקים בכל המרחב האמוני כולו הם רק היושבים בקתדרות ובבמה שבאקדמיה. ובמה אקדם י-ה? האם יי התורה לא ינוסך על המזבח בלתי שמרים מרעילים לב ונפש?

כמעט שהיה לי זה הכרח. ככל שפניתי כה וכה, לא ראיתי עוזר וסומך, ורוחי לא נתנה לי מנוח, ואת פרי רוחה הסעורה אני מגיש לפני כל יודעי דעת ודין. במהלך עבודתי - ככל שהתחלתי לדון ולהעמיק בספרים, גילתי אוצרות דעת ורוח שאי אפשר להעריכם. יותר ויותר בלא שיעור ממה שכינסתי בעשרת הסוגיות שלפניכם, יש. זכינו ובדורנו ישנם תוכנות ואמצעים נפלאים לגלות את כל האוצרות הללו. הבה ניגש ונטעם מייך משמני התורה.

קודם שניגשתי לסוגיות הוכרח היה לי לפוצץ מחיצת ברזל העומדת בין הלימוד לבין הלומדים - השאלה שמנקרת בבית המדרש: האם ישנו חופש דעות מוחלט בענייני אמונה או שלא כך. לשם כך ערכתי את המבוא שעוד עודנו דל וחדל ויש להרחיבו ולהעמיקו הרבה, אבל אומר בעוני שבהחלט יש בו קריאת כיון. שאר ט' הסוגיות הינם דברים שעלו לי במגע שהיה לי עם רבנים וידידים טובים, שגרמו לי לפתוח בבירור עד לכתיבת הסוגיה המוגשת כאן, ואין בהם סדר מסוים אלא כל סוגיה עומדת לעצמה.

צורת הכתיבה שבספר הושפעה מאוד מתוך כל מה שכתבתי למעלה. הרצון להביא כמה שיותר דעות מכמה שיותר בתי מדרש גרם לי לחפש ולפשפש בכל תחומי התורה כולה - עד כמה שידי הכהה מגעת. אין כאן בקיאות כלל,

אלא ידע טוב בחיפוש בתוכנות השונות. אמנם יש כאן הרבה מלאכה לקרב הרחוקים ולקבצם ולבטשם וללטשם, עד שתבהיק המסקנה - לעיתים כעולה מאיליה. לכן לקחתי לי את שיטתו של הגאון הבקי האמיתי - הגר"ע יוסף זצ"ל, וכדרך מעין זו כתבתי את הסוגיות. לעניות דעתי באופן כזה הדעות מתכוננות אלו מול אלו, ואפשר שנגיע להכרעה אמיתית בענייני האמונה והדעת, לידע מה צריך לחשוב ולהאמין.

הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, שהרי דיבורו הופך מכאני ואי אפשר לו לאדם להתפעל מגדולתו של הבורא בכל עת (מאירי שבת קיח ע"ב), וראוי א"כ לומר הלל על נס שמשנה הטבע ומגדיל ההתפעלות, אך שבח והלל לבוי"ת אפשר בכל יום (מהרש"א שם).

מה אשיב לה', כל תגמולוהי עלי! שהרי מה שארע עימי שקול לשינוי הטבע בלא ספק, ומי היה מאמין שאזכה להוציא ספר זה לאור עולם? הרי זהו בבחינת נס ופלא בוודאי, ואילו פינו מלא שירה כים לא נוכל להודות לו ית' על כל אשר גמלנו, בכל עת ועת, ובייחוד בעת הזו. ומודים ומתוודים אנחנו שהכל ממך, ומידך נתנו לך.

עוד מודה אני לשי"ת שזיכני באשתי רעייתי הדסה הי"ו לאוי"ט, אשת חיל עטרת בעלה שהיא כחומה הסובבתני להגן עלי מטרדות הזמן. ואני כל ימי השנה, סגור ומסוגר באין יוצא ואין בא, והיא כאוניות סוחר להביא ממרחק לחמה. ביום טרודה מחורב ובלילה מנדדת שינה, והקטנים שחוננו הי"ת טפולים עליה בלא הפוגה. בין בשגרה בין בפגרה, מסירה מני כל טרדה. והיא בגבורה מטפלת בכל הנצרך ומזכתני למעין עוה"ב. בזה זהב כזה כסף כפשוטו ולא כמדרשו. מפקירה כל נכסיה ממש כדי שאוכל לשבת על התורה והעבודה, ואמונתה בהשי"ת עד להפליא. ואין זו אגדה ולא הגזמה שהיא מהיחידות שבדור במידת בטחונה, כצור איתן מול כל המכשולים והמעקשים, עומדת ועיניה תלויות אך לשמים. זאת מלבד מסירות נפשה לגידול בנינו ובנותינו שיחיו. ומה שפעלה בשטח הציבורי הלא דבר שפתיים אך למחסור, שהקימה במסירות נפש בתים בישראל, וחינכה בנות ישראל על אדני האמונה התורה והיראה. ובכלל היה ראוי שנכתוב שנינו את ההקדמה - אם לא היה זה דבר שאינו נהוג, שכן הספר כולו בנוי ממסד עד טפחות ממסירות נפשה, בכל הצדדים המעשיים, וכל ההוצאה לאור על כל מה שזה אומר הכל ממנה. לקחה הכל במסירות נפש כדרכה לעשות כל דבר בשלימות, ובייחוד אם הוא נוגע

לעניינים כלל ישראליים. מלבד מה שהרבה מן הנושאים דנתי איתה והיו דבריה נכוחים ומועילים בהגיון בריא להפליא. ואני אברך ולי נאה לברך, שנזכה להמשיך יחד בדרך העולה בית אל עוד שנים רבות, ולזכות להכניס בנינו ובנותינו לחופתם, מתוך שמחה וטוב לבב, במילוי כל משאלות ליבה הטהור במלואם.

תמצית האדם כנוסה ברוחו, ורוח זו פרי מעלל-יה. זיכני ה' ית' לגדול בחממה שהעניקו לי הורי - אבי מורי משה דוד הי"ו, ואימי מורתי ציפורה הי"ו, שלא חסכו ממרצם האין סופי להעניק לנו מתמצית דמם וחלבם כדי שנוכל לעלות ולהוציא פירות צביונו. אין בפי די באר כדי להודות להם על כך, ומברך אני אותם לשנים טובות וארוכות מתוך נחת ושלווה.

מודה אני גם לחמי וחמותי היקרים באדם, מו"ח טוביה הי"ו ומו"ח יפה הי"ו וולף שהוו לנו בית שני, ונתנו ונותנים כל כולם להצלחתנו, כשכל מעיינם רק בטובתנו. אין בפינו די באר להודות להם. נברכם שיזכו לשנים טובות וארוכות מתוך נחת ושלווה.

ראשית גידולי היה על ברכי סבי ר' שלום פיירמן ז"ל שהיה לי סב ומורה. איש תם וישר וירא אלוקים. אוהב ישראל, תורתו וארצו בכל לב. סבתי הגדולה - מרת גולדה הי"ו - ממשיכה להנהיג את המשפחה ביד רמה ומשפיעה לנו מטובה בלי סוף בכל עת ועת. מברכים אנחנו אותה בבריאות איתנה, בנחת ובשלווה לאורך ימים ושנים שמחים ומאושרים מכל צאצאיה.

סבי ר' חיים זאב חיימוביץ' נפטר בעודי ילד ולא זכיתי ליהנות מאורו די. אך ליבו החם והרחב, ורוח מסירות נפשו האצילה והטובה שורה על כל ילדיו וצאצאיו עד היום. סבתי מרת מרים ז"ל המשיכה את האור עד לפני מספר שנים ואנו כה חסרים בלכתה מעימנו. יהי זכרה ברוך לעד.

בשנות חיי המאוחרות, זכיתי בסב שני. סבה של אשתי - ר' דוד צבי בראונר הי"ו, הינו ללא ספק אחד האנשים האציליים ובעלי האמונה שפגשתי מעודי. את מה שפעל עימנו ללא לאות אי אפשר לסכם בכמה מילים. על כן נברכו שיזכה לשנים ארוכות וטובות מרוב נחת ושלווה, והנאה מכל צאצאיו.

בכמה וכמה בתי מדרש זכיתי ללמוד ומכמה מחכמי התורה והאמונה שבדור. חב אני להם חוב גדול של אמת. לרב מנחם הירש שליט"א מישיבת נחלים שבזכותו נכנסתי לעולמה של תורה, למרן ראש ישיבתי הגאון הרב צבי קוסטינר שליט"א שהוא אב לתלמידי; לרה"ג אליהו בוק שליט"א שהטביע בי את חותמו בשיעוריו העמוקים; לרה"ג העניו הרב יוסי הורוביץ שליט"א

שלימדני להתיישב היטב בפלפול הגמרא ולימודה; להרה"ג אליקים לבנון שליט"א, שבזכותו למדתי מהות הסדר המחשבתי מהו; למו"ר הגאון המקובל האלוקי הרב ישראל אביחי שליט"א אוהב ישראל באמת, על כל הטוב שעשה עימי. כמו כן מודה אני לרה"ג שלמה בנימין שליט"א ראש ישיבת לב לדעת בשדרות ששם התרקמה לה התוכנית הראשונית של הספר בעקבות שיעורים שהעברתי, וכן לחברים מקשיבים שהסכימו להטות אוזן לכל שגינותי. לרה"ג מתניה בן נתן שליט"א שנהנתי ממנו עצה ותושיה.

לא אחסוך פי מלהזכיר את מרן מלכא המקובל האלוקי הרשל"צ הגר"מ אליהו זצ"ל שהשרה מרוחו הגדולה על כל משפחתי במשך שנים כה רבות. וזכינו וזכתה משפחתנו לשכנות ארוכת שנים בקרבנו ואף הכניסנו לחופה.

כמו כן אני מודה לגיסי היקר לי, הרב דידי לנזמן הי"ו שהרבה מההתחבטויות והלבטים הכלולים בספר נערכו עימו בשיחות ארוכות ובשעות לא שעות.

מלבד כל זאת הרבה הרבה תודה חייבים אנחנו לכל האנשים שעזרוני בעיתים שונות וממשיכים בכך, ולא אוכל לספר ולתאר כל טובתם עימנו, במסגרת המצומצמת שעומדת לרשותנו. עימם הסליחה והתודה על הכל.

ספר זה יוצא לקראת בר המצווה של בני יקירי ישי נ"י - תלמיד חכם צעיר, שבע"ה את העולם עוד יאיר. נברכו בברכת מזל טוב, והמשך הצלחה בהתגשמות צביונו. יחד עימו נברך את כל ילדינו הנעימים והמתוקים: יעל, אורי שלום, בועז, שירה, רוני, שלהבת, הילל ומוריה שיזכו לגדול בנחת ובשלווה, ונזכה לראות בהצלחתם האמיתית, אכ"ר.
ועל הכל מודים אנחנו לך.

טל אפרים באאמו"ר משה דוד חיימוביץ

בית אל

שבט התשע"ה

הערה ואזהרה חשובה:

כל יודעי ומכרי יודעים כי לא הגעתי לכדי הוראה, בשום תחום מתחומי התורה, לא מורה לא רב ולא דיין וגם לא מתיימר לזה, רחוק אני מכך בכל קנה מידה - ומזה מודעה רבה לאורייתא: **אין כאן שום פסיקת הלכה אלא הצעה לפני החכמים בלבד!**

גם אם יש כאן לשון של הוראה והחלטיות, אין זה אלא מלשונות הדיון וכדרכה של תורה, וידע כל בעל שכל לשמור ולהישמר, ישקול הדברים ברוחו ויעשה לו רב. ואין כאן צניעות וענווה אלא בירור דברים פשוטים ומילתא דעבידא לגלויי.